

Motion till riksdagen

1988/89:A808

av Sonja Rembo m. fl. (m)

Jämställdhet mellan könen

1 Inledning

Kampen för jämställdhet är också kampen för att erkänna individuella skillnader. Varje individ måste bedömas efter hennes eller hans egenskaper oavsett om den är kvinna eller man. Att bekämpa könsroller är därför liktydigt med att avskaffa schablonbilder av män och kvinnor. Schablonbilder är skadliga, eftersom de döljer den enskilda människan och förleder även individerna själva att betrakta sig själva på ett ofta förenklat och felaktigt sätt.

Både män och kvinnor har fortfarande en benägenhet att tänka i schabloner – den psykiskt starke mannen, den känslamma kvinnan, den materialistiske mannen och den intuitiva kvinnan – det är begrepp som t.o.m. letar sig in i jämställdhetsdebatten. De är i bästa fall generaliseringar – i sämsta fall myter.

Alla kvinnor och män måste utvecklas efter sina egna förutsättningar. Män och kvinnor är som grupper betraktade i vissa avseenden olika, men de individuella skillnaderna människor emellan – oavsett kön – är alltid mer betydelsefulla.

Det är givet att varje individ har rätten att vara på det sätt som hon eller han själv bestämmer så länge detta inte inkräktar på andra individer. Men många är omedvetet mycket starkt präglade av könsroller. Dessa utvecklades under andra sociala och ekonomiska förhållanden. Dessa könsroller kommer ännu under lång tid att dominera, men jämställdhetsarbetets uppgift måste vara att visa för både kvinnor och män att dessa könsroller inte är givna – att varje individ själv måste välja sin utbildning, sitt yrke, sitt umgänge, sitt uppträdande. Varje människa måste få utveckla sina anlag oberoende av könstillhörighet.

Jämställdhetsarbetet måste bedrivas långsiktigt. Det tar tid att förändra attityder. Attitydpåverkan måste ske i alla delar av samhället; i hemmet, i skolan och på arbetsplatserna.

Jämställdhetsarbetet måste bedrivas av både män och kvinnor. Men kvinnor måste i högre grad än nu medvetet delta i jämställdhetsarbetet, främst genom att vara en förebild för det uppväxande släktet. Föräldrar kan genom sitt uppträdande i hög grad prägla sina barn – självförtroende grundläggs till stor del i barndomen, synen på könsrollerna hämtas i stor utsträckning från den allra närmaste kretsen. Hur modern uppträder präglar ofta barnens syn på kvinnor, liksom faderns uppträdande påverkar bilden av män.

Kvinnor och män har samma ansvar för opinionsbildningen bland de unga. Jämställdhetsfrågan är lika viktig för mannen som för kvinnan. Den personliga utvecklingen främjas av jämställda relationer som leder till ett gemensamt ansvar för hem, hushåll och barn.

Flickor måste stimuleras att satsa på längre utbildningar och främst på utbildningar inom ekonomiska, tekniska eller i övrigt för närvarande typiska manliga yrken. Unga kvinnor måste också uppmuntras att ta ansvar i större utsträckning och inte överlämna beslutsfattande i olika sammanhang till män.

Jämställdhetsarbete kräver således insatser inom många olika delar av samhället av många individer. Den sortens påverkan uppnås inte genom politiska beslut och lagar – den uppnås enbart genom att enskilda individer känner ett personligt praktiskt och moraliskt ansvar.

2 Politiska beslut och jämställdheten

Jämställdhet skapas knappast genom politiska beslut – snarare kan man säga att de politiska besluten återspeglar accepterade krav på jämställdhet. Lagstiftning var förr ofta medvetet utformad att hålla kvinnor borta från vissa yrken och befattningar. Män i dessa positioner fruktade konkurrens. Kvinnorna som kämpade mot dessa lagar och bestämmelser fick göra stora uppoffringar för sin övertygelse att de hade rätt att själva välja sin framtid. Successivt luckrades dessa diskriminerande bestämmelser upp eller avskaffades.

Det finns ett antal intressanta milstolpar i jämställdhetsarbetet. För 130 år sedan fick t.ex. kvinnorna rätt att inneha vissa lärartjänster. För 70 år sedan fick svenska kvinnor allmän rösträtt och blev valbara till politiska uppdrag. För 50 år sedan beslutades, att förvärvsarbetande kvinnor ej fick avskedas på grund av havandeskap, förlossning eller giftermål. För 20 år sedan konstaterades, att grundskolan borde verka för jämställdhet. För 10 år sedan instiftades rätten till sex timmars arbetsdag för småbarnsföräldrar.

Allt är steg på vägen till det jämställda samhället. Den sista lagreglerade diskrimineringen av kvinnor har försvunnit. Nu kan kvinnor söka sig till alla yrken.

Istället för lagar som syftade till att begränsa kvinnors frihet har vi en lag som skall främja jämställdhet mellan könen. Det har t.o.m. inrättats en särskild myndighet – JÄMO – för att bevaka jämställdhetsfrågorna. Men medan lagstiftning förhållandevis framgångsrikt kan vidmakthålla diskriminering är det mycket svårt att omsätta en lag i positiva resultat. Trots lagstiftning och annat jämställdhetsarbete förändras attityderna långsamt.

3 Familjen och jämställdheten

I hemmet ställs jämställdhetsidealen på svåra prov. Jämställdhet kan inte uppnås i andra delar av samhället om inte jämställdhetsarbetet börjar inom familjen.

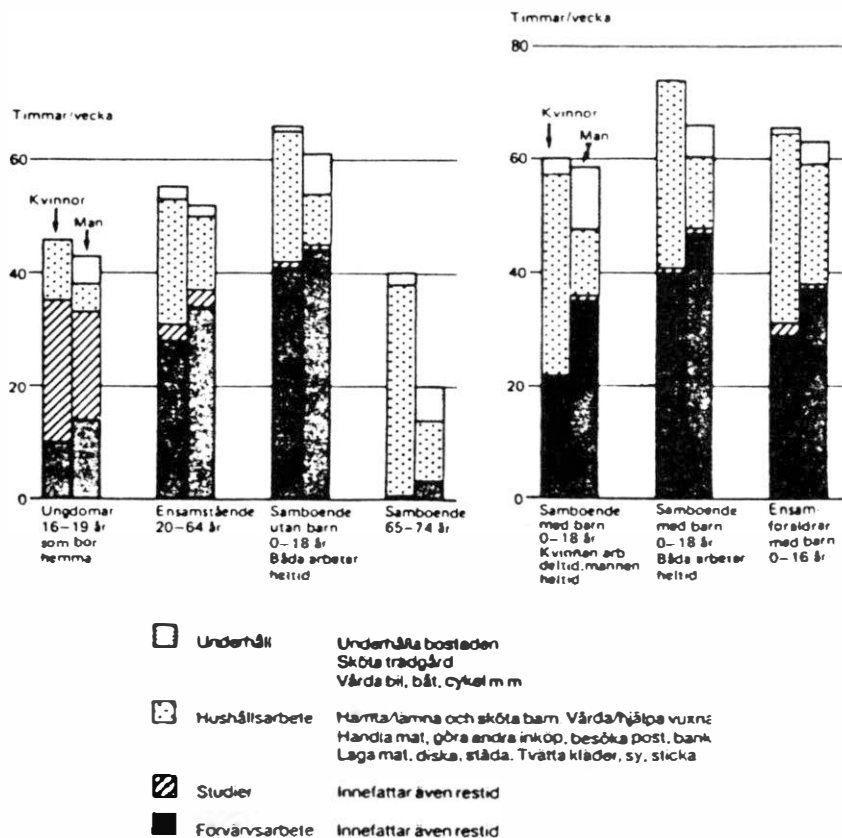
En kvinna och en man som bildar familj har båda ambitioner och önsknings inför framtiden, inte bara när det gäller familjelivet utan även för verksamheten utanför hemmet. Under stora delar av livet inskränks de

personliga ambitionerna av ansvaret för barnen och hemmets skötsel. Båda parter måste inse att ingendera kan få ställa krav på att ensam få utrymme för sin personliga utveckling utanför hemmet.

Mot. 1988/89
A808

Under lång tid har kvinnans behov kommit i första hand. Det fanns en tid då detta var rationellt ur den enskilda familjens synvinkel. Mannen svarade för penningintäkterna, medan kvinnan hade det ofta minst lika hårda arbetet med att svara för hem och barn. Detta var samtidigt ofta en förutsättning för mannens förvärvsarbete. Så är det inte i dag. Tekniska förändringar har skapat nya förutsättningar inom både arbetslivet och hushållet. I dag måste oftast män och kvinnor båda förvärvsarbete. Likväl får kvinnorna ofta slentrianmässigt stå tillbaka för mannens intressen och önskemål. Hon får sköta hemmet - han ägnar sig åt arbete och rekreation.

Tidsanvändning för arbete 1982-1985 i olika stadier av livscykeln

Källa: Tids nog 1984 samt Tid över 1985 Konsumentverket

Diagrammet ovan visar att kvinnor i genomsnitt arbetar betydligt mera än män när man tar hänsyn till hushållsarbete. Man bör också betänka att det som i diagrammet betecknas underhåll ofta kan utföras på helger och semesterda-

gar och därmed är betydligt mindre fysiskt tröttande än det hushållsarbete som måste utföras före och efter förvävsarbetet.

I dagens samhälle leder allt oftare ett förhållande baserat på de traditionella könsrollerna till en relationskris inom familjen – en kris som i sämsta fall innebär att familjen splittras. Det är oftast kvinnan som tar initiativ till en separation.

Jämställdhet mellan de båda parterna i en familj är en av förutsättningarna för harmoniska familjer. En jämställd relation gör det enklare att lösa misshälligheter utan uppsplitande konflikter. Om jämställdhetstankar främjas hos unga individer kan detta medverka till att skapa mer stabila familjerelationer än de som blivit allt vanligare.

3.1 Politikens betydelse för jämställdheten inom familjen

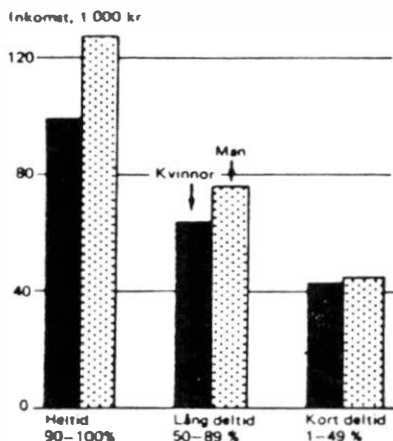
Med utgångspunkt från alla individers lika värde borde jämställdhet vara en självklarhet. Jämställdhet är idag inte primärt en fråga om politiska beslut. Den lagstadgade diskrimineringen av kvinnor är i dag med något fåtal undantag undanröjd.

Det politiska arbetet med jämställdhet måste nu inriktas på att göra förändringar inom olika politiska områden som främjar förutsättningarna för jämställdhet.

Färre kvinnor accepterar en underordnad roll i arbetslivet eller i familjen. Allt flera män accepterar inte heller att ställas åt sidan när det gäller att sköta barn och hem. Det ställs därför krav på statsmakten och arbetsmarknadens parter att skapa valfrihet för familjen när det exempelvis gäller arbetstid och barntillsyn.

I dag motverkar utformningen av skattesystemet och barnomsorgen jämställdhetssträvandena. Situationen för många familjer skulle avsevärt underlättas om familjen själv fick välja barnomsorg. I stället för att staten ger stora subventioner till kommunal barnomsorg bör statsmakternas stöd utgå lika till alla former av barnomsorg. Det måste gälla även dem som själva väljer att vara hemma under längre eller kortare tid. Ökad valfrihet främjar samtidigt jämställdheten.

Det är också viktigt med valfrihet och alternativ inom äldreomsorg och vård. När den offentliga vården inte klarar sina uppgifter att ge vård och omsorg till gamla, sjuka och handikappade slits allt fler mellan kraven från arbetet och vården av anhöriga. Många, främst kvinnor, tvingas att sluta eller minska sitt yrkesarbete för att hjälpa till med vården av en anhörig. För dem är det viktigt att det kan växa fram mera flexibla alternativ inom vården.

Källa: Be 21 SM 8701. SCB.

Kvinnor har genomgående lägre inkomster och lägre förmögenhet än män. I många familjer är det också rent slentrianmässigt så att familjens gemensamma sparande formellt sker hos mannen. Handhavandet av familjeekonomin är också oftast en angelägenhet som männen sköter. Statsmakterna skall givetvis ställa sig neutrala till vem i familjen som sköter hushållets ekonomi. Därför är det olyckligt att staten i skatte- och folkbokföringshänseende har ett sökbegrepp som gör att mannen är "sökpersonen" i familjen. Det gör att t.ex. deklarationshandledningen adresseras till mannen i familjen.

En del lagar och regler utformas utan att det i tillämpningen av dessa finns tillräckligt goda möjligheter att ta hänsyn till de individuella skillnaderna i olika familjer. I en familj där kvinnan underordnat sin egen yrkeskarriär under mannens kan en skilsmässa leda till ekonomiska problem. Ett sätt att delvis ta hänsyn till förhållandena inom familjen vore att införa giftorätt i ATP-poäng. Vi har i andra sammanhang föreslagit att detta skall utredas.

Ett särskilt problem gäller de kvinnor som är gifta med utländska medborgare. Nuvarande lagstiftning föreskriver att äktenskapslagstiftningen i mannens hemland skall tillämpas. Det betyder att en svensk kvinnlig medborgare som gifter sig med en invandrare med utländskt medborgarskap vid en skilsmässa kan upptäcka att det är reglerna i mannens hemland som gäller. Detta kan inträffa trots att paret varit bosatt i Sverige och trots de svenska lagregler som tillämpas i de allra flesta andra sammanhang. Den nuvarande lagstiftningen från 1912 ansluter till en internationell konvention. Likväl är nuvarande rättsläge otillfredställande. Regeringen bör omedelbart utreda hur denna form av diskriminering skall kunna upphöra.

4 Utbildning - en viktig väg mot ökad jämställdhet

4.1 Den felaktiga kvinnobilden

Trots att kvinnorna utgör hälften av befolkningen dominerar män i olika offentliga sammanhang. Det är inte så lätt för en ung kvinna att ur den traditionella världsbilden finna föredömen.

I vanlig historieundervisning på grundskolan inskränker sig de namngivna kvinnorna till ett dussin-tal. Bilden av tidigare samhällsperioder ger ofta intrycket att männen var fullständigt dominerande och kvinnorna förtryckta och maktlösa.

Verkligheten var mycket mer komplicerad än så. I alla tider har det funnits starka kvinnor som brutit mot de vanliga normerna – kvinnor som visat skicklighet, talang och snille. Det finns kvinnliga affärsidkare, konstnärer och författare genom historien. Det fanns många kvinnor som under 1700- och 1800-talen visade ett mycket större intresse för och kunskaper om naturvetenskap och matematik än vi i dag föreställer oss.

Det är inte frågan om att skriva om historien. Däremot är det viktigt att veta att det genom historiens gång funnits många starka självständiga kvinnor som trots förhärskande könsroller visat sina individuella talanger och inom olika områden varit väl så skickliga som dåtidens män. På grund av dåtidens konventioner har de ofta inte kunnat uppträda obehindrat. De har ofta fått dölja sig bakom män.

4.2 Skolans roll

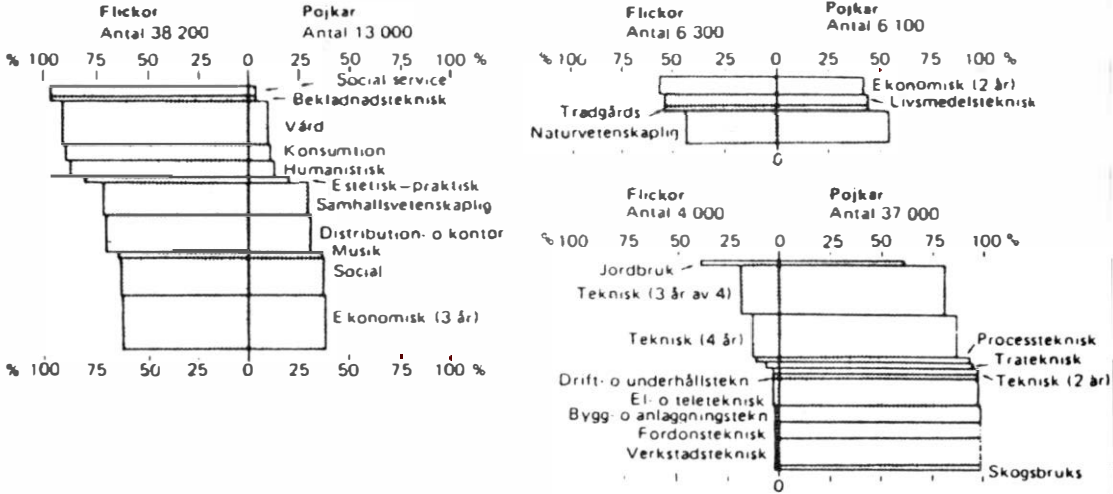
Historien är en inspirationskälla – föredömen i elevernas närhet är en annan. Lärare kan i hög grad påverka en ung individs intressen. Valet av utbildning är sedan betydelsefullt för den roll den unge senare i livet skall inta. En god utbildning i överensstämmelse med den enskilde elevens intresse lägger grunden för självförtroende senare i livet.

Om föräldrar eller lärare medvetet eller omedvetet framställer vissa skolämnen eller fritidsaktiviteter som "lämpliga" för flickor respektive pojkar, påverkar detta barnens föreställningsvärld. Därför är det viktigt att vuxna i sina relationer med barn stimulerar dem att inhämta kunskaper i alla ämnen.

Goda kunskaper hos lärarna – från förskolan och uppåt – är nödvändiga för att eleverna skall få den rätta stimulansen. Bristfälliga baskunskaper inom matematik och naturvetenskapliga ämnen bland lärare på låg- och mellanstadiet är allvarligt också från jämställdhetssynpunkt. Om inte flickor tidigt uppmuntras att tillägna sig dessa ämnen blir förutsättningarna sämre för att de senare skall göra ett allsidigt yrkesval. Även ur det perspektivet är det nya lärarutbildningssystem som socialdemokraterna genomdrivit illa genomtänkt.

Många flickor bestämmer sig efter grundskolan för en kortare utbildning, även om de har kapacitet för längre och mer kvalificerade studier. Detta är ofta ett uttryck för en bristande tilltro till den egna förmågan eller ett tecken på resignation inför en könsrollsuppdelad arbetsmarknad. Det är skolans uppgift att tillsammans med föräldrarna få flickor att förstå värdet av goda kunskaper i alla ämnen, en god utbildning och vikten av att kunna försörja sig själv.

Examinerade från gymnasieskolan 1986

Inom tekniska och ekonomiska områden måste kvinnor ta vara på de möjligheter som den nya tekniken erbjuder. Sverige behöver fler kvalificerade och kompetenta personer inom främst teknik och naturvetenskap. Erfarenheterna visar att det är svårt att med bibehållna kvalitetskrav öka intagningen till de tekniska högskolorna så länge rekryteringen följer det traditionella könsmönstret. Det finns en outnyttjad begåvningsreserv bland alla de kvinnor som har fallenhet för teknik och naturvetenskap men som i dag söker sig till andra utbildningar.

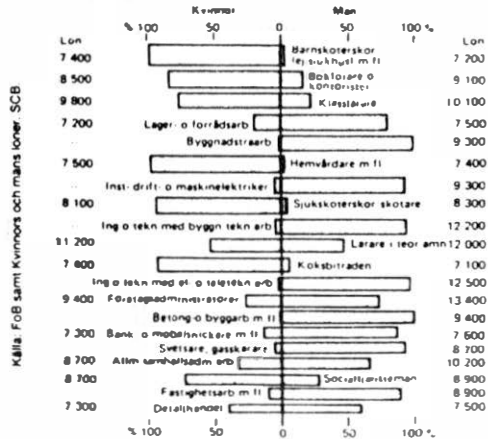
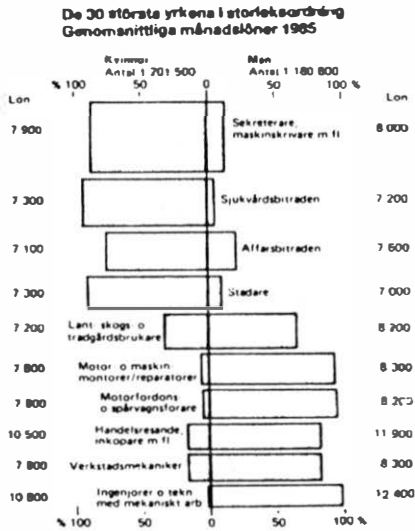
Utbildning är i dag inte något som uteslutande sker vid ett enda tillfälle tidigt i livet. Vidareutbildning är ofta nödvändig och många människor byter helt naturligt sysselsättning både en och flera gånger under sitt yrkesverksamma liv. Vuxenutbildning kan underlätta för människor, som känner sig ha hamnat fel. Arbetsmarknadsutbildning är ofta mycket betydelsefull i samband med friställningar. Men den ger även en möjlighet för kvinnor i medelåldern att få en utbildning på ett nytt område. När efterfrågan på arbetskraft är hög visar det sig att även kvinnor som valt ovanliga utbildningar har goda förutsättningar att klara ett nytt yrke.

5 Jämställdheten på arbetsmarknaden

På arbetsmarknaden syns den bristande jämställdheten tydligt. I dag är den kvinnliga förvärvsfrekvensen nästan lika hög som den manliga. Det betyder att över 80% av män och kvinnor mellan 16 och 64 års ålder förvärvsarbetar. Emellertid arbetar kvinnor i stor utsträckning deltid. 45% av de sysselsatta kvinnorna förvärvsarbetar mindre än 35 timmar i veckan. Enbart ca 6% arbetar dock 19 timmar eller mindre per vecka.

På de flesta arbetsplatser är de anställda mer eller mindre medvetet indelade i olika kategorier. På de flesta arbetsplatser har huvuddelen av kvinnorna mindre kvalificerade arbeten än huvuddelen av männen.

Kvinnor avstår oftare än män från att söka en mera kvalificerad tjänst. Det finns många skäl till detta. Arbetsfördelningen i hemmet är ofta en anledning till att kvinnor inte vågar ta på sig mer tidskrävande uppgifter. Många kvinnor har också dåligt självförtroende. De vill vara helt säkra på att klara uppgifterna medan männen oftare tar för givet att "det nog skall gå bra".

Det är emellertid inte ovanligt att män och kvinnor utför likartade arbetsuppgifter trots att de har olika lön och tjänsteställning. Det ligger ett särskilt ansvar på arbetsgivarna att beakta rådande förhållanden och att uppmärksamma vilka inom en arbetsorganisation som gör betydelsefulla insatser.

Till stor del ligger det i arbetsgivarens intresse att utnyttja de kvinnliga anställdas kunskaper så väl som möjligt. Därav följer också att arbetsgivare har skäl att främja jämställdheten på arbetsplatsen.

En del företag, myndigheter och organisationer strävar numera medvetet till att få en jämnare könsfördelning bland sina anställda.

Vi har i olika sammanhang avvisat kvotering av jämställdhetsskäl. Det är orimligt att diskriminera andra sökande. Skicklighet måste vara avgörande vid anställning. Däremot kan det mycket väl finnas ett arbetsgivarintresse att sträva efter en jämnare könsfördelning. Det kan medverka till en bättre fungerande arbetsplats.

Särskilda problem uppstår för de kvinnor som vill göra karriär på höga befattningar, främst i näringslivet. Där finns ännu få kvinnor. De kvinnor som gjort karriär är ofta antingen ensamstående eller har män som tagit ett större ansvar för barn och hem än vanligt.

Förståelsen för kvinnors förhållanden är ännu dålig bland befattningshavare i näringslivet. Det är till stor del förståeligt - företag måste konkurrera på internationella marknader. I utlandet har man ofta mindre förståelse för avvikelser från det traditionella.

Förhållandena har börjat förändras i näringslivet. Det finns nu fler

kvinnliga chefer på mellannivå, vilket är första steget för befordran till högre nivåer. I debatten har emellertid understrukits att skattekilarna missgynnar kvinnor som vill göra karriär. Möjligheterna att anlita hjälp till en del hushållsbestyr är begränsade även för personer med goda inkomster.

6 Öka jämställdheten - bryt de offentliga monopolen

Framtidens arbetstillfällen kommer i stor utsträckning att finnas inom tjänstesektorn. Det finns utrymme och växtkraft för en betydligt större privat tjänstesektor. Undersökningar visar att hälften av alla förvärvsarbetande vill ha en förändring till stånd. De vill antingen ha ny arbetsgivare eller nya arbetsuppgifter. Det behövs en flexibel arbetsmarknad.

Skall detta vara möjligt måste den offentliga sektorns monopolställning inom många områden brytas. Denna sektor sysselsätter ca 56% av de förvärvsarbetande kvinnorna. Inom den offentliga sektorn är utrymmet för individuella variationer mera begränsat. Många anställda inom de offentliga förvaltningarna har en inneboende skaparkraft som inte kan utvecklas i de traditionella arbetsorganisationerna.

En SCB-undersökning visar att två tredjedelar av de tillfrågade vill underlätta för de offentliganställda att starta eget inom den sektor som i dag domineras av de offentliga monopolen.

Trots stort motstånd från socialdemokraterna sker en del privata etableringar inom vård- och servicesektorn. Det är ofta viljestarka kvinnor som genom sitt engagemang, sitt kunnande och sin vilja till förnyelsestartar privat verksamhet. Många efterfrågar deras tjänster.

På många andra håll i landet finns det idéer om liknande verksamheter som inte minst tar till vara kvinnors kreativitet. Dessa initiativ, som är en stor framtida resurs, möts av misstro från socialdemokratiskt håll. I stället för att underlätta alternativ till offentlig service försöker socialdemokraterna förhindra tillkomsten av sådan verksamhet genom hot om lagstiftning, nya hindrande statsbidragsregler etc. Ett exempel är försöken att stoppa skrivbyråer genom att tillämpa lagen om arbetsförmedling.

Kvinnors valfrihet handlar inte bara om att tränga in på männens arbetsområden. Den handlar i lika hög grad om att utveckla de stora kvinnodominerade yrkesområdena. Det är anmärkningsvärt att de områden som är dominerade av kvinnor också är de hårdast reglerade områdena på den svenska arbetsmarknaden.

De åtgärder för att öppna alternativ inom det som i dag är den offentliga sektorn som vi föreslår, kommer att medföra en mera breddad arbetsmarknad inom bl.a. vård- och omsorgssektorerna. Kvinnor och män inom dessa yrkesområden skulle kunna välja mellan många olika arbetsgivare och de skulle få möjlighet att själva ta ansvar för sin verksamhet utan att därmed behöva byta yrke. Konkurrens mellan olika arbetsgivare skulle innebära att t.ex. sjuksköterskornas löner skulle återspegla utbud och efterfrågan och ta hänsyn till individuell kompetens. Det skulle ge större genomslagskraft för enskild initiativkraft och ansvarstagande på samma sätt som i dag sker inom den privata sektorn.

Ändrade anställningsvillkor i dessa sektorer skulle också göra arbetena

mera attraktiva för männen. På det sättet blir det en jämnare fördelning mellan kvinnor och män.

Mot. 1988/89
A808

Det är beklagligt att de fackliga organisationerna så ensidigt slår vakt om den offentliga sektorns nuvarande omfattning, organisation och struktur. Deras socialistiska grundsyn innebär i realiteten att de motverkar jämställdheten.

För att ge stora kvinnogrupper nya möjligheter krävs statsbidragssystem som likställer olika barnomsorgsformer, en sjukvårdsförsäkring som omfattar även privata vårdgivare, stödformer som jämställer privata vårdhem med offentliga och ett skattesystem som låter alla välja service och omsorg efter eget huvud utan att hindras av kommunala monopol. Genom sådana förändringar skulle det finnas olika arbetsgivare också för sjukgymnaster, sjuksköterskor, förskollärare, arbetsförmedlare m.fl. Ökad valfrihet ökar utvecklingsmöjligheterna och främjar därmed jämställdheten.

7 Flexibel arbetstid – ett steg mot jämställdhet

Ofta framställs en generell förkortning av arbetstiden som lösningen på många problem som hör ihop med kvinnors dubbelarbete. Mycket talar emellertid för att en generell arbetstidsförkortning skulle få negativa konsekvenser på en rad områden och snarast försvåra situationen på arbetsmarknaden. Detta skulle inte vara till fördel för kvinnorna. De ekonomiska förutsättningarna för en generell arbetstidsförkortning föreligger inte inom en överskådlig framtid.

Det finns däremot ett behov av att individuellt kunna variera sin arbetstid under hela det yrkesverksamma livet. En och samma person har olika behov under skilda perioder av livet.

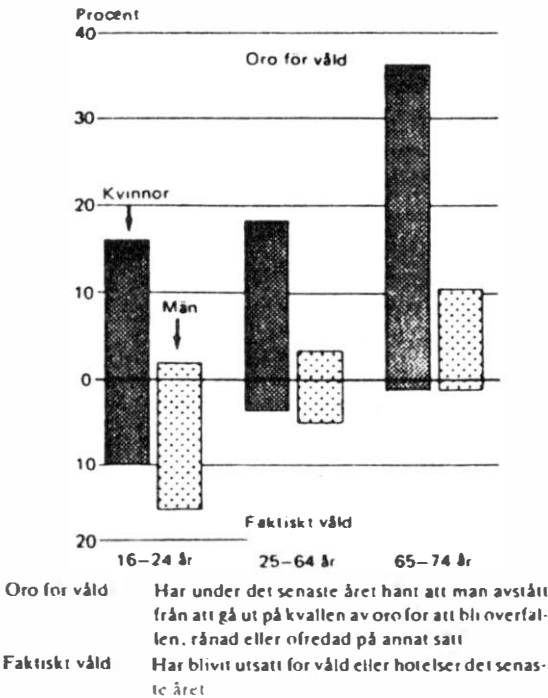
Arbetstidsuttaget bör genom avtal med arbetsgivarna kunna anpassas såväl till den enskildes önskemål som till produktionsförutsättningarna. Då blir önskade arbetstidsförkortningar arbetsmässigt och ekonomiskt genomförbara. Såväl småbarnsföräldrar som andra arbetstagare skulle lättare kunna finna en arbetstidskombination som i ett visst skede bäst passar den egna situationen. En sådan utveckling underlättar såväl kvinnors som mäns möjligheter att kombinera familjelivet med yrkesverksamhet.

8 Rättstrygghet

Skrämmande många kvinnor utsätts för fysiska övergrepp och misshandel. Att någon med våld eller hot om våld försöker genomdriva sina åsikter eller önskningar är aldrig acceptabelt i en rättsstat.

**Oro för våld och faktiskt våld 1984-1985.
Andel (%) i olika åldersgrupper**

Mot. 1988/89
A808

Den s.k. liberalisering av straffsatserna som socialdemokraterna genomfört har inneburit att våldsmän kort tid efter ett gripande åter kan vara på fri fot och begå nya brott. Eftersom kvinnor i allmänhet har mindre förmåga att fysiskt försvara sig mot övergrepp innebär det att många kvinnor är rädda för att gå ut särskilt under de mörka delarna av dygnet. Gatufrid måste skapas.

Våldsbrott mot kvinnor är ofta förknippade med våldtäkt eller andra sexuella övergrepp. Ännu i dag drar sig många kvinnor för att göra polisanmälan. De är rädda för att utredningsprocessen och domstolsförfarandet skall vara förnedrande och att staten inte erbjuder skydd för repressalier från den som begått övergreppen. Domstolarna måste också se mycket allvarligt på hot om hämnd mot offer eller vittnen.

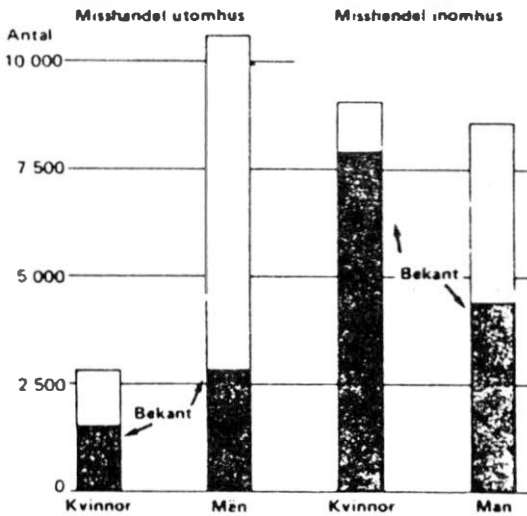
Det finns en grupp kvinnor som går i skräck i sina egna hem. De misshandlas av sina män eller sambor. Kvinnomisshandel kan aldrig ursäktas eller slätas över. Det är ett allvarligt brott. På många håll i landet finns det kvinnojourer som ger stöd till misshandlade kvinnor. Dessa föreningar gör en mycket värdefull insats. Misshandelsfallen kan inte enbart angripas med lagstiftning. Det krävs också stöd till misshandlade att skapa sig en egen framtid. Vi har i vår motion om hjälp till brottsoffer föreslagit stöd till kvinnojourernas verksamhet.

Många fränskilda eller ensamstående kvinnor går i ständig skräck för att deras våldsbegagna "f.d. partner" skall finna dem och misshandla dem. Detta är ett orimligt förhållande. I en del fall kan kvinnor få möjlighet att med hjälp av myndigheterna byta identitet. Det är i sig en möjlig sista utväg

men innebär egentligen en kapitulation för våldet. Ingen borde behöva leva i hemlighet i sitt eget land för att undgå våldsövergrepp. Det finns nu en lag som gör det möjligt för en domstol att utfärda förbud för en man att söka upp en tidigare partner eller kvinna som han trakasserar. Tyvärr har det visat sig att denna inte tycks ha tillräckligt avskräckande effekt. Vi föreslår i annan motion att lagen skärps. Genom att straffet höjs kan en person som överträder besöksförbudet anhållas och häktas. Det skulle innebära en stor lättnad för många förföljda kvinnor.

Mot. 1988/89
A808

Polisanmälda misshandelsbrott 1984 efter offrets kön, plats samt relation mellan offer och gärningsman

67 % av polisanmälda misshandelsbrott mot kvinnor sker inomhus av bekant man.

42 % av misshandelsbrott mot män händer utomhus och förövas av någon okänd.

Källa: Rättsstatistik årsbok.

9 Jämställdhet inom politik och organisationer

För att åstadkomma en jämnare fördelning mellan män och kvinnor krävs ett målmedvetet arbete inom de olika organisationerna. Det är inte bara männen som måste ändra sina attityder. Kvinnorna själva måste engagera sig och satsa tid och kraft för att nå de positioner de eftersträvar.

Allt fler kvinnor är nu ledamöter av politiska församlingar. Likväl är dock den kvinnliga representationen i de högre politiska organen betydligt sämre. Det gäller t.ex. kommunstyrelser. Kvinnorna återfinns huvudsakligen i politiska organ som hanterar vård- och omsorgsfrågor.

Många anser att kvotering av kvinnor på manligt dominerade områden är en framkomlig väg för jämställdhetsarbetet. Vi tror inte på kvotering som

metod att uppnå jämställdhet. Den bygger på bristande tilltro till kvinnors förmåga och övertro på regleringars möjligheter. För att bevara jämställdheten måste kvinnornas ställning grundas på egen kraft och duglighet. Därmed är det möjligt att i valet mellan en välmeriterad kvinna och en välmeriterad man prioritera kvinnan i syfte att nå en bättre balans mellan kvinnor och män.

10 Jämställdhetsarbete på central nivå

Det jämställdhetsarbete som bedrivs på central nivå bör ha som målsättning att i första hand undanröja hinder och förändra attityder. Det går inte att åstadkomma jämställdhet enbart genom lagar och förordningar.

Det är väsentligt att staten som arbetsgivare föregår med gott exempel. Det är därför tillfredsställande med den redogörelse som numera finns om jämställdhet i statsförvaltningen. Staten framstår emellertid inte alltid som jämställdhetens främste företrädare. Som exempel kan nämnas att den statliga lönepolitiken missgynnar kvinnor. Den statliga sektorns lönesättning har medverkat till att framför allt de högutbildade männen söker sig till den privata sektorn på grund av högre löner. Det blir i allt högre utsträckning kvinnorna som stannar kvar i offentlig anställning.

JÄMO har med små medel utfört ett bra och engagerat arbete och har utvecklats till en pådrivande kraft i olika jämställdhetsfrågor. Den viktigaste effekten av JÄMO är att påverka attityder bland individer, företag och myndigheter. Under de år JÄMO verkat har flera problem uppmärksamats som sällan tidigare påtalats, som t.ex. diskriminerande behandling vid tjänstetillsättningar och trakasserier på arbetsplatsen.

11 Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om förutsättningarna för jämställdhetsarbetet,

[att riksdagen hos regeringen begär en utredning om möjligheterna att förändra lagstiftningen beträffande äktenskap mellan kvinnliga svenska medborgare och utländska medborgare i enlighet med vad som i motionen anförts.¹]

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om jämställdhetsarbetet i skolan,²]

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om betydelsen för jämställdheten av förändringar inom den offentliga sektorn.

Stockholm den 25 januari 1989

Mot. 1988/89
A808

Sonja Rembo (m)

Anders G Högmark (m)

Mona Saint Cyr (m)

Erik Holmkvist (m)

Ulf Melin (m)

Charlotte Cederschiöld (m)

Lars Ahlström (m)

¹1988/89:L415

²1988/89:Ub302

